

Jinsi ya kusoma, kutafasiri na kuyatumia Maandiko

Tafasiri kwa mtu ambaye ni mlei

Lengo

Katika **2 Timotheo 3:15-17**, lengo la kusoma maandiko ni kujengwa kwa ajili ya kila kazi iliyo njema. Katika kufanya hili tunapaswa kuyaangaliamaandiko kwa kusudi la kusikia kutoka kwa Mungu ili kukuza mahusiano yangu na Mungu katika Yesu Kristo.

Kwa hiyo lengo ni kumuona Yesu katika neno lake Kwangu, *“ambayo yaweza kukuhekimisha hata upate wokovu kwa imani iliyo katika Kristo Yesu” Mstari wa 15*

Unapokuwa unasoma maandiko maandiko nayo hucusoma wewe, yanakuuliza na kuyajua mawazo yako (Waebrania. 4:12) – na kumwongoza mtu sit u katika kweli na kanuni. Maandiko yote hutupeleka katika kifo cha Yesu na kufufuka kwake, Katika msamaha wa Mungu na hivyo kukufabya uwe na uhusiano mzuri na Mungu kwa njia ya Kristo.

Yachunguze maandiko kwa shauku kubwa ya kujengwa uwe kama Mungu anavyokukusudia na ufanye kile ulichoitiwa kufanya.

- Usiliache Neno kama Yakobo *“Shika sana lichonacho”*
- Pambana mpaka upate na uone kuwa ni asali na dhahabu katika roho yako.

Maswali sita muhimu mfasiri anapaswa kujiuliza:

1. Ni wapi Biblia inazungumzia na kueleza katika Historia za nyakati za Biblia?

Kila kifungu cha Biblia kinapaswa kutafasiriwa katika nuru ya hadithi kubwa ya ukombozi wa Mungu na urejesho. Usiingalie Biblia kama Hadithi Fulani zilizoandikwa kwa ajili ya masimulizi; bali itazame kwa mtazamo wa maelezo ya Mungu mwenyewe. Biblia inahadithi moja, Hadithi ya Baba/Mungu ikimwoko mwanadamu na krejesho kile kilichopotea pale katika Bustani.

1) Wapi mstari huu unalingana au kendana katika hadithi hii kubwa? Katika nyakati ni wapi hadithi hii inaendana juu ya, *“Mungu alikuwa ndani ya Kristo akiupatanisha ulimwengu na nafsi yake kwa Kristo” 2 Wakorintho. 5:19?* Je ilikuwa kabla ya wazee wetu -Abraham, Isaka na Yakobo? Je ilikuwa kabla ya sheria za Mungu au ni baada ya sheria? Je ilikuwa ni katika Injili lakini kabla ya ukamilifu wa Roho katika kanisa la Agano jipya?

2) Jiulize mwenyewe, “Ni Agano gani lilikuwa na nguvu kipindi inaandikwa”?

Je hili ni Agano lililopita la kweli (au ahadi) au jipya lililotimia, jinsi utakavofanya maamuzi katika kutafasiri itasababisha jambo muhimu katika kutafasiri kwako kwa maandiko.

2. Ni nini wasikilizaji wa kwanza walisikia?

Bila kujiuliza swali hili utaishia katika kuweka mawazo ambayo siyo na kuweka Kiroho, “Ni kwajinsi gani hawa waliosikia kwanza walilipokea au walielewa”? Ili kujibu swali hili ni lazima usome sura nzima ili uielewe asili yake. Kuna aina mbili za sura katika maandiko.

Uhakiki wa waliyomo:

Mtafasiri anapaswa kuwa na ufahamu kwamba Maandiko yamehusisha namna mbalimbali za uandishi na hivyo mkarimani anapaswa kuwa makini namna ya kutafasiri. Kwanza jiulize, “Ni aina gani ya Uandishi Je nikitabu au ni mstari”?

Je ni simulizi? Vitabu vingi katika Biblia ni masimulizi. Masimulizi ni hadithi au michezo iliyosimuliwa. Vitabu hivi ni pamoja na Mwanzo, Kutoka, mambo ya walawi, Hesabu, 1st & 2nd Samweli, 1st & 2nd Wafalme, Matendo, na vingine.

Je nivitabu vya Hekima? Vitabu kama Ayubu, zaburi, Methali, maombolezo, Muhubiri, na wimbo ulio bora ni vitabu tunavyooviita “Vitabu vya Hekima”. Vitabu hivi ni tofauti na vile vya masimulizi kwa namna ya kwamba vimejawa na lugha za Mashairi, au vina, mafumbo au maneno yaliyojirudiarudia kusisitiza.

Je ni vitabu vya Kinabii? Manabii walitekeleza Agano la Mungu kwa Waisraeli kwa maombi, “Kwanini Mungu anafanya haya na nini kitakuwa kama matokeo tukitii. Aina hii ya uandishi ina namna yake kama vile “Maono, Utabiri” uliopekee sana kwa manabii.

Injili nne: haya ni maisha ya hadharani ya Yesu yaliyovuviwa na Roho Mtakatifu, Ujumbe na dhabihu.

Kila kitabu kiliandikwa na mtunzi tofauti lakini vyote vinaeleza habari moja inayofanana ya maisha ya Yesu, mafundsho, Kifo, kuzikwa, Kufufuka na kupaa mbinguni. Mfafanuzi wa neno anapaswa kufahamu waliokuwa wamekusudiwa kupokea neno hili na kusudi la kuutoa ujumbe huo kwao ili aweze kufasiri kwa usahihi Injili anayoisoma.

Mfano: Luka hakuwa shahidi wa huduma ya Yesu. Alikuwa kama mtoa habari akikusanya habari toka kwa walio ona na kuziandika na aliandika habari zake ili aweze kuzipelekwa kwa rafiki yake Theofilo.

Hata hivyo, Yohana aliyekuwa shahidi wa maisha ya Yesu na mafundisho anatueleza kwa nini aliandika Injili yake. Katika Yohana **20:31** anasema, “*Lakini hizi zimeandikwa ili mpate kuamini ya kwamba Yesu ndiye Kristo Mwana wa Mungu na kwa kuamini mwe na Uzima kwa Jina lake*”. Hii ndiyo maana tunaita injili ya Yohana ni Injili ya kuamini. Yohana aliandika Injili yake kwa

wasiokuwa wayahudi hata hivyo Mathayo naye aliandika kwa Wayahudi akiwahimiza kwamba Yesu ndiye masihi aliyekuwa anasubiliwa, mwana wa Daudi aliyeahidiwa na Kusudi la kitabu cha Mathayo ni kwamba “Imetimia”.

Je ni mfano? Mfano ni ni aina ya uandishi wa pekee. Ni hadihi za duniani zikiwa na maana ya mbinguni. Maelezo ya mifano mara nyingi huwa hatuyachukulii sana. Hutumia vielelezo, picha, na lugha nzuri sana. Ikiwa msomaji atakamilisha kwa kusema mfano huu ni kweli atakuwa ameriharibu neno la Mungu maana yake.

Kwa mfano, Katika Luka sura ya 8 ni mfano wa Yesu kuhusu mpanzi na mbegu. Mfano huu unamaanisha sana lakini siyo ndiyo iwe kweli. katika Luka 8:19, Yesu anasema, “*Mbegu ni Neno la Mungu*”. Unapaswa kujua kwamba kitendo cha mkulima kuweka mbegu katika udongo ni sawa na Jinsi ambavyo Mungu anaweka neno lake ndani ya mioyo yetu. Hiyo ni lugha ya mfano au alama..

Je ni kitabu cha utabiri? Hiki ni kama kitabu cha ufunuo ambacho kimejaa Alama na aina hii inahitaji ufahamu ili kuelewa maana yake iliyokusudiwa. Ina tumia sura za majoka, Malaika, mapepo, Vita na Dubu aliye na vichwa saba. Hivyo inatakiwa uwe makini katika kufasiri.

Je ni Nyaraka? Nyaraka ni barua zilizoandikwa kwa mtu au kanisa. Barua kutoka kwa Paulo, Petro, Yakobo na Yuda ni barua za kitume zilizoandikiwa watu halisi na makanisa halisi lakini ziliandikwa chini ya uongozi na uvuvio wa Roho mtakatifu. Hivyo, Uhalisi wa yaliyomo inabidi usome sura yote kwa makini, ukiyaangalia maneno, Sentensi na aya zinazoendelea na ukiifuata sura nzima. Uhalisi huonesha sura nzima kwa kuonesha lengo zima la kitabu.

Mfano: Tazama **Luka 17:5** ambapo wanafunzi walimwambia Yesu, “*Ongeza imani yetu*”.

Sura itakuonesha kwamba hili si swala la kuongezewa imani tu lakini pia kinyume chake – ni maelezo ya wasiwasi. Kama hautasoma “*Bwana ongeza Imani yetu*” Katika usomaji wa jujuu unaweza kukosa maana yake haswa. Fahamu pia uhalisi wa maandiko hufuatana katika kitabu kizima. Jiulize, “Ni nini asili ya kusudi la kitabu”? Lengo ni kufahamu lengo la mwandishi wa Kitabu.

Mfano: Kila mara unapoona “Kwa hiyo” katika maandishi ya Paulo unapaswa kukufuatilia sura zinazofuata ili upate kufahamu hili neno Kwa hiyo linamaanisha nini. Kwa kufanya haya utagundua neno Kwa hiyo liko pale kwa makusudi!

Warumi 12:1 Inaanza, “*Kwa hiyo, Ninawasihi ndugu zangu...*” Hapa, Kwa hiyo ya Paulo inaeleza neema ya Mungu iliyo katika warumi **3-11**. Paulo anazungumza hayo yote kwa sababu ya yale aliyoyafanya kwa ajili yetu katika Kristo, kwahiyo tujitoe maisha yetu kwake kama dhabihu takatifu katika huduma na utukufu wake.

Mazingira ya Historia

Ni nini mazingira ya historia ya sura. Yanaweza kuwa yanajieleza yenyewe au yanajitafasiri yenyewe kulingana na mila na destri ya mahali? Hii inategenimea ufahamu wa msomaji juu ya mila na desturi ya mahali, mizimu, maisha ya familia, maadili au mambo ya jamii kulingana na wakati na majira kipindi kitabu kinaandikwa. Jiulize, “Ni kwajinsi gani wasomaji wa kwanza walipokea ujumbe huu na nini ulikuwa mtazamo wao , mwandishi alikusudia wasikie nini?

Mfano mzuri ni pale Paulo alipowaandikia warumi kwamba “*Yakobo nimempenda na Esau namchukia*” (**Warumi 9:13**). **Inamaanisha nini?** Si kwamba Mungu anamchukia Esau? Paulo alipowaandikia wasomaji wake maneno haya walielewa hasa waliporejea katika kitabu cha Malaki 1:21. Wayahudi wa Rumi aliokuwa anawaandikia walikuwa wanayafahamu maandiko na habari za Yakobo na Esau. Na ndiyo maana msomaji wa Biblia anahitaji kuwa na misaada ya vitabu vingine ili kuelewa maandiko anayoyasoma:

- **Biblia ya kujifunzia**
- **Kamusi ya Biblia au Encyclopedia**
- **Komentari ya Biblia (mambo haya na misaada hii inapatikana katika mtandao)**

3. Andiko hili linahusiana vipi na tukio la Yesu?

Jiulize, “Andiko hili linamtaja vipi Yesu - neno hai la Mungu”? Yesu anatumieleza kuyaangalia na kuyachanguza maandiko ilitujue yanamtaja kwa namna gani katika kila sura. Alisema katika **Yohana 5:39**, “*Hamjasoma maandiko yote haya yanamishuhudia mimi*”. Soma pia mafundisho ya Yesu katika **Luka 24:25-27**.

Kwa hiyo kila andiko linatakiwa lifasiliwe kwa kumwagalia Kristo. Hii inamaanisha kwamba kila unaposoma andiko msomaji anapaswa kusoma na aone katika msitari je hilo adiko lililopita linamtajaje Yesu au kanisa.

Hii ndiyo maana ya **Waebrania 1:1-2**, “*Mungu ambaye alisema zamani na baba zetu katika manabii kwa sehemu nyingi za sehemu nyingi mwisho wa siku hizi amesema nasi katika mwana aliyemweka kuwa mrithi wa vyote tena kwa yeye aliufanya ulimwengu.*”

4. Ni kwa jinsi gani Biblia yote inavyojieleza katika kila sehemu?

Msomaji anatakiwa kuiacha Biblia yote ijieleze. Hii ni kusema kwamba habari yote kubwa ya Biblia inatakiwa sisi itutawale na sisi tuielewe angalau kwa udogo tu..

Mfano: Katika kitabu cha kutoka 20 Musa alipokea Amri kumi. Tunahitaji Agano jipya la Yesu katika mahubiri yake ya Mlimani ili yaweze kuitafasiri Biblia na mafundisho ya Rabi. Paulo katika Wagalatia yatueleze makusudi ya Sheria. Na hivyo Agano jipya likamilishe Agano la kale.

5. Ni kipi sasa napaswa kukifanya katika Sura hii kilishosemwa na maandiko?

Maandiko hayapaswi kusomwa tu ili kuwa na ufahamu binafsi. Kwa kuwa maandiko yote yanamweleza Yesu hivyo tunasoma ili tupate kumwabudu, kumtumikia, na kummwinua yeye. Tunapaswa kujiuliza, “Andiko hili linanihusu vipi”?

Msomaji anapaswa ajiliulize maswali manne katika maisha yake:

- **Nifanye nini?**
- **Niwe je? (Kwa kutambua wewe ni nani katika Kristo)**
- **Nienende vipi?**
- **Nitazameje?**

Hapa kuna maswali mengine unayoweza kujiuliza ili ksaidia katika utendaji wako wa kweli ya Neno:

- **Liandike neno la Mungu katika maneno yako ili uweze kulitenda katika maisha yako.**
- **Kuwa kwangu katika Kristo kunahusianaje na kulielewa Neno?**
- **Kinahitajika nini kwangu ikiwa nitalitenda Neno kama linavyosema?**
- **Ni kwajinsi gani naweza kufanya kile Mungu kaniambia nifanye kwa wengine pia?**
- **Ni hatua gani nifanye kulingana na hili?**

6. Mungu anawekaje kweli zake kwetu?

1. Anasema nasi kwa njia ya Neno lake lililovuviwa- Maandiko matakatifu -2 **Timotheo 3:16, 17**

2. Mungu anasema nasi kwa njia ya Roho wake - Tazama **Yohana 14-15**

Tunapaswa kuushukuru umoja wa Roho na Neno – Hatuwezi kuielewa kweli nje na Roho wake ambaye ndiye Roho wa kweli. Ni Roho mtakatifu ambaye anaweza kulifunua neno lake aliloliandika . Kwa maombi unapaswa umombe awe ndiye mwalimu wako.

3. Mungu anasema nasi kwa njia ya Roho wake kupitia watakatifu wake.

Hizi ni baadhi ya njia ambazo Roho mtakatifu huweka kweli yake ndani yetu:

- 1) Roho mtakatifu hutupatia mwangaza wa uelewa.
- 2) Roho mtakatifu hulifunua Neno lake (Alilolivuvia)
- 3) Roho mtakatifu atatuelekeza jinsi ya kukaa na umoja wa walio amini. (Matendo 15)
- 4) Roho mtakatifu amelipatia kanisa karama ya Neema kwa njia ya Yule anayesema nae.

Roho mtakatifu husema kweli yake kwetu kwa njia ya karama mbalimbali za walioamini - Wachungaji, Walimu, wainjilisti na Manabii.